

Spicuiți Economice

Adaus lunar la „Libertatea“.

Broșura 10.

Ușurare, pe piețele de bani.

De doi ani de zile, decind conducerile statelor au simțit că în Răsărit va izbucni războiul, și așa au început a se pregăti să țină adunați, la marile bănci, bani din greu, ca, de-o fi lipsă, să-i aibă aci grămadă, — de atunci viața economică, sus și jos, în plugărie, ca și în meserii, în fabrici, în negoț, peste tot locul, a fost foarte grea, aproape de nesuferit! Banii, cari până atunci se căpătau cu 6, cu 7, cu 8 la sută, — s'au urcat la 10, 11, 12, ba, la bănci mai mărunte, și la 14 la sută! Și nici așa nu-i mai căpătai.

Abia acum, că pacea s'a încheiat pe toată linia, pricinile cari purtau în ele praful de pușcă ce ușor putea lua foc, au încetat, — abia acum încep iară băncile cele mari a slobozi pe încetul banii spre largul țărilor și încep a-i mai scădea și din scumpete.

Un semn care ne lasă să nădăjduim o îmbunătățire mai simțită a stării acesteia de lucruri pe piețele de bani, este vestea ce se dete în țară, că dela 28 Nov. n. și Banca Austro-ungară, cea dintii în Impărăția noastră, și de care atirună toate celelalte bănci din țară, pe trepte mai apropiate ori mai îndepărtate, — a scăzut și ea cu $\frac{1}{2}$ percent cametele ce le cere dela celelalte bănci cărora le dă împrumut, anume dela 6, cit le lua, a scăzut camătă la 5 și jumătate la sută.

Aceasta e o veste din cele mai plăcute ce putem aduce marei obște, — căci după asta va urma pe încetul și răvărsare mai mare de bani din sus în jos, și în aceeași măsură vor putea și băncile celelalte din țară, nu numai se înceapă a da iarăși împrumuturi celor ce le cer, ci totodată să le dea cu ceva mai ieftine de cum se dau astăzi. Va urma o ușurare a vieții economice pe toată linia.

Și și dacă nu dintr'odată, dar pe încetul, pe încetul, ne vom apropia iarăși de vremile mai bune ce erau până nainte cu doi ani.

O O O

Expoziție de copii, în Răhău.

În 27 Oct. n. „Reuniunea română Agricolă“ dela Sibiu a arangeat în comuna Răhău (lingă Sebeșul-săsesc) o nouă expoziție de copii. — Scopul acestui fel de expoziții e adinc: să dea privilegiu femeilor din popor a auzi unele-altele despre buna pază a sănătății micilor lor copilași, despre îngrijirea lor, dela care atirună dezvoltarea lor norocoasă ori mai slăbuță, — și prin asta, ca se avem rînduri viitoare de oameni voinici ori niște amăriți. La fiecare expoziție e rugat cîte un domn medic român se lînă poporului o vorbire de învățătură, din știința despre sănătatea copiilor. Iese aci la iveală care e mamă curată și harnică, înțeleaptă în grija de odraslele sale scumpe, și care e o nepricepută. Și scopul e, ca și cele nepricepute să ajungă a fi mame vrednice și la locul lor! Căci dela asta atirună bunăstarea trupească a viitoarelor rînduri de oameni. O, ce multe poate învăța o mamă la o astfel de expoziție!

La Răhău au fost aduși spre arătare (expoziție) 180 copii dela 1 până la 4 ani. Dl V. Tordășian a deschis și condus expoziția, dl medic Dr. Moga, din Sebeș, a vorbit

mamelor, dîndu le învățături foarte prețioase. Apoi s'au împărțit între ele 200 cor. premiu (cite 2—10 cor.).

D-na Eugenia Tordășianu a înfășat, aci în fața tuturor mamelor, pe o copilă săracă, cu scutecele și toate îmbrăcămintele de lipsă unui copil, — arătînd cu o cale multe greșeli ce le fac mamele la înfășarea copiilor, — greșeli din cari unii rămîn cu picioare ori mâni strîmbe, sau dezvoltaji rău, etc.

S'au făcut și mai multe fotografii de grupe de copii și de mame cu copii.

Ar fi bine se putem porni peste tot locul astfel de expoziții.

O O O

Mîna omenească ajută naturii și fac împreună lucruri de mare folos.

— Lacuri sterpe, făcute folositoare. —

În Dobrogia se află, mai ales în apropiere de Mare, lacuri foarte întinse, cit două trei hotare, ba și mai mari, cari legate fiind prin cite-un canal cu Marea-Neagră, se tăuie și în ele apa cea foarte sărată a Mării, și așa erau, de veacuri, mai mult sterpe în privința peștelui, decît avînd pește. Se afla el de aflat pește și în ele, dar puțin, — căci peștele iubește și el mai mult apele dulci, de riuri, decît apa foarte sărată de Mare.

Cîțiva ingineri isteți români au propus guvernului Țării Românești, să vie într'ajutorul acestor lacuri, așa, ca se taie dela Dunăre pîn' la ele canale (iazuri mari) prin cari să se scurgă în ele, apa Dunării, care apoi îndulcind apa prea sărată a lacului, o să-l facă să se țină și să se sporească în el pește neasămănat mai mult ca pînă aci! Prin asta se aduce un mare folos locuitorilor din a-

propierea lacului, cari vor putea pescui mai cu folos în el și vor ajunge la un câștig mai bun.

Firește, guvernul a primit propunerea și a făcut întâia încercare de acest fel acum 6 ani, la 1907, trăgînd dela Dunăre (brațele ei despre Sulina) până la lacul Razelm, aproape de Marea-Neagră, în județul Tulcea, un canal (iaz uriaș) de 15 kilometri, cu cheltuială de 170.000 Lei. Canalul s'a săpat de 3 metri de adînc și de 20 metri de lat. Și s'a slobozit apa Dunării prin canal în apele lacului, și ce a fost urmarea?

Aceea, că, pînă ce nainte de 1907, locuitorii din preajma lacului, deși ca pescari trăesc mai numai din pescuit, abia puteau scoate 4000 de măji de pește, — peste 2 ani, în 1909, au putut pescui 33 000 de măji! De 9 ori atîta cît mai nainte. În aceeași măsură crește acum bunăstarea poporului din acea parte a țării! Și așa statul a făcut un lucru de mare folos pentru locuitorii sei dobrogeni, cheltuind cu tăierea acelu canal.

Acum, în anul de față 1913., statul a tras un nou canal, care împreună locul Razelm cu lacul Babadag, canal lung de 5 kilometri, lat de 20 metri și adînc de 2 metri, — fiind de folos nu numai pentru a îndulci și lacul Babadag, pîn'aci sterp, făcîndu-l să-i sporească și lui peștele bun, spre bucuria locuitorilor din jurul lui, — ci fiind canalele acestea potrivite și pentru cărăușirea mărfurilor (a peștelui, etc.), spre Dunăre și dela Dunăre la Mare, — e și asta o nouă binefacerea pentru locuitorii acelor ținuturi.

Așa mîna omenească, ajută naturii a fi tot mai de folos pentru omenime. Și mai ales așa se îngrijește un guvern ce are la inimă binele locuitorilor țării sale. Prin faptuirile sale, el ridică bunăstarea poporului dela care cere dări și jertfe pentru stat!

Din România.

Ministeriul român de finanțe a publicat darea de samă asupra stării visteriei Țării în luna Octombree, ce trecú. Din darea lui de samă reese că statul român a avut în acest an încassări (i-au curs în casse) 59 și jum. milioane Lei, — ceea-ce însamnă o creștere de 13 milioane față de luna Octombree a anului trecut. — Dacă în acest an economic, în felul său mai slab ca cel trecut, totuși venitele statului român au fost cu atita mai mari ca în anul trecut, — e un foarte viu semn despre bunăstarea într'adevăr înfloritoare a Țării.

*

Poporul României stă în preajma unui viitor neasămănat mai mulțumitor și fericitor, decît timpul seu de față și cel trecut. S'a început anume o mare mișcare, care vrea nu numai să lărgească drepturile de tot felul a poporului de jos, ci totodată să-i vină în ajutor ca se sporească în bunăstare, și sufletească și materială, cît numai se poate mai mult! Moșiile statului se taie în bucăți potrivite și se împart între țărani cei cari n'au pămînt destul; în Cadrilater (noul hotar luat dela Bulgari) toate moșiile de stat (ce erau ale statului bulgar), se împart între țărani români, cari se așează ca coloniști pe-acolo.

Iar mai nou guvernul luînd în revizie și întocmind de nou legile județene (pentru comitate), a luat hotărîrea, că *în fiecare județ (comitat) să se înființeze cîte o școală de agricultură*, — pentru cît mai cumintea lucrare a pămîntului și îngrijire a vitelor. Aci fiii de țărani vor învăța tot ce e dovedit prin știință ca mai nou și mai înțelept în lucrarea pămîntului și creșterea vitelor, cunoștințe pe cari folosindu-le și ei în economia lor, să ajungă a avea folos îndoit de bun după truda lor! Așa, pe urma acestor școli, înflorirea satelor române să va vedea cu ochii în scurtți ani! Vor învăța acolo și a purta socotelile unei gospodării,

știind așa din nainte ce li-se plătește se lucreze și ce nu, — nu ca azi, cînd economii lucrează mai mult pe dibuite, într'o doară.

Să le vedem numai deschise acele școli, — că vom face noi rînd să meargă și din satele noastre de pe aici tineri să-și agonisească acolo știința, pe care aici n'au de unde, — căci al nostru stat nu ne face nimic, și și ce face, face numai pe ungurește, încît ai noștri tineri nu pot prinde învățătura din școlile lui. Că aci nu li-i de învățarea poporului, ci de a l îndopa cu ungurial

Cadrilaterul.

Noul hotar cuprins de România dela Bulgaria, a fost cercetat de oameni de încredere, învățați, trimiși de guvernul român, cari să-i arate ce prețuește din punct de vedere al economiei, Cadrilaterul. Dl Dr. Creangă, după cercetări temeinice, a raportat guvernului român, că proprietatea rurală (de pămînturi) în Cadrilater, este foarte potrivită împărțită. Pămînt arător este 524 de mii de hectare, adecă 75 la sută, și abia a 4-a parte (25 la sută), e pădure și pășune ori loc sterp.

Locul e din cele mai roditoare. Și moșii mari, nu se află, ci tot hotarul e împărțit potrivit între locuitori. Se știe că moșiile mari (cînd un singur proprietar are multe mii de jugăre, și sate întregi din apropierea lui n'au cît el!), sunt vecinic izvor de nemulșumire între proprietar și poporul din acea parte. În Cadrilater astfel de moșii mari nu se află. Și cari se află, ca moșii ale statului, se vor împărți între țărani. Doar că nu se mai dă tot țărănilor bulgari, cari a udestul, ci se dau la țărani români, pentru a sporî numărul Românilor în Cadrilater.

Ce fel de moșii sunt aci? 21 sunt cari trec peste 1000 hectare, 11.000 sunt moșii mijlocii (peste 10 hectare și sub 100 hectare); celelalte mai mărunțele.

Ròada anului 1913.

Socotelile încheiate la Ministeriul român de agricultură, arată, că anul 1913 n'a fost pentru economia de cîmp a Țării an rău, ba unnele plante de primăvară au dat roadă chiar mai bună ca în anul trecut. Indeoșeși e spor la orz și la ovăs. Ovăsul a dat cea mai mare roadă ce s'a pomenit în Țară: peste 12 milioane hectolitri.

Griul a fost cultivat de marii proprietari pe 759 mii hectare, culegînd de pe ele roadă de 14 milioane și jumătate hectolitri de grîu. Micii proprietari (șăranii cu moșoarele lor mai mici) au cultivat 865 mii hectare, luînd de pe ele roadă cam 15 milioane hectolitri.

Se vede și din această arătare cum în România, vechile familii boereși, au și azi mare parte din hotarul țării în stăpînirea lor. Acum însă încep a vinde din moșiile prea mari, parțelîndu le între șărani. Statul merge înaintea cu pildă, începînd a-și parțela și a da șăranilor marile sale moși.

Săcară au cultivat moșierii mari pe 7 mii de hectare, luînd de pe ele roadă de 133 mii hectolitri. Proprietarii mici au cultivat secară de 82 mii hectare, luînd roadă 1 milion și 172 mii hectolitri.

Ovăs au cultivat marii proprietari pe 146 mii hectare, luînd de pe ele 2 milioane și 868 mii hectolitri; micii proprietari 416 mii hectare, luînd 7 milioane și 765 mii hectolitri.

Orz au cultivat marii proprietari pe 146 mii hectare, luînd roadă 2 milioane 868 mii hectolitri; micii proprietari pe 416 mii hectare, luînd 7 mil. 765 mii hectolitri.

Reese din acestea că marii proprietari cultivă mai bucuros grîul, și de-aceea în grîu ei au singuri roadă aproape așa de mare, cît toți micii economi ai Țării, — dar în celelalte soiuri de bucate, mulțimea economilor au roadă de două, de 3 și de 4-ori atîta, cît marii proprietari.

De vorbă cu plugarii.

De preotul *Aurel Nistor.*

Dragi săteni! V'am spus în broșurica trecută a „Spicuirilor” acestora, că arătura de toamna e de mare folos pentru plugar, dacă o face cum trebuie și la timpul seu! Acuma vreau să vă spun:

Cum să fie arătura de toamnă?

Arătura se poate face toamna mai adâncă sau mai în fața pământului, mai puțin adâncă! Cei mai mulți dintre plugarii nostri numai după nume au auzit de arătura *adâncă!* În cele mai multe părți plugarii nostri lucră cu pluguri mici și fac o arătură atât de în fața pământului, încît poți zice, că nu ară, ci numai zgărie pământul! La mulți par'că le e frică de arătură adâncă! Pare că văd pe unii din voi, dragi săteni, cari cetiți aceste spicuiuri economice, cum dați din cap cu neîncredere și vă gîndiți sau ziceți, cătră vecinul cutare: „Auzi, vecine, ce scrie aicea! Că noi nu facem arătură adâncă, și lucrul ăsta ni-se ia în nume de rău! Păi, cum să ar eu mai adînc, de cum ar acuma? Doar să scot pământ mort de-asupra, în care să nu rodească apoi nimic? Odată cu capul! Cum o arat moșul meu, așa ar și eu și cum i-s'or făcut lui bucatele, mi-s'or face și mie“! Așa gîndiți sau ziceți poate unii. Și nu le bag vină mare! Iată de ce. S'a întîmplat și se întîmplă, că vre-un sătean mai isteț a auzit că pe aiurea ară oamenii mai adînc, și ci-că pe-acolo bucatele se fac multe și frumoase! N'a întrebat înse, că oare *cît* de adîncă trebuie făcută arătura și n'a mai întrebat că oare *cînd* trebuie făcută arătura adîncă? A auzit că e bună, s'a mulțămît cu atât și hai să facă și el! Și știți ce a făcut? S'a pus primăvara și a tras o arătură adîncă pământului său și a sămănat ovăși! La secere, holda lui a fost cu mult mai de nimica, ca ale altora! Și de atuncea nici altul în satul lui nu a mai cercat să are adînc!

Vedeți, oameni buni! Un sfat bun, înțeles greșit, aduce în loc de folos — pagubă!

De aceea vreau eu se vă spun ce am de gând, în așa chip, ca nimenea se nu mă înțeleagă greșit sau pe de-a 'ndoasele.

Arătura adîncă se face numai toamna, și nici decum primăvara!

Dar nici toamna nu se fac *toate* arăturile adînc, ci numai unele! Astfel, pămînturile acelea nu se ară adînc, în cari vrem să sămănăm la primăvară orz, ovăș, mazărice, linte sau grîu de primăvară!

Adînc arăm toamna numai acele pămînturi, în cari vrem să sămănăm la primăvară cucuruz, picioicii, (grumpene) sfecele (napi) de zahar sau de nutreț și luțernă!

Unul și același pămînt nu vine arat adînc, în fiecare an, chiar de am sămăna în el în toți anii cucuruz, sau picioicii, ci numai la 4 ani odată! De ce? Pentru-că pămîntul acela rău le desupt, care e scos de-asupra, să aibă vreme să se coacă, să fie și el străbătut de ploaie, de căldură, de ger, prin ce i-se sfarmă și se mărunțează, se topesc oarecum materiile lui cele bune cari zăceau nefolosite în el, așa ca să poată fi supte, mîncate, de rădăcinile plantelor ce ajung în ele. Iaca mai de-aproape înțelesul și folosul arăturii adînci: Numai pămîntul acela e bun, care e scormonit de plug, și în care ajunge apa de ploaie, căldura, și gunoiul, pentru că numai acesta hrănește plantele, prin rădăcini! Ce folos are de pildă grîul sau sfecele (napii) de pămîntul de sub arătură, care e tare, materiile din el nu-s topite, pregătite pentru a putea fi supte cu apa prin rădăcinile plantelor? Rădăcinile lor se întind numai în pămîntul care e lucrat, care a mărunțit și cîruit oarecum, pregătit, din care apoi ele își sug nutremîntul.

Cînd nu e anul secețos, chiar dacă nu a fost arat pămîntul nici odată mai adînc de o palmă, totuși este umezeală destulă în el din ploaie, așa că grîul, orzul, ovășul, mazăricea, săcara, pot da roadă cît de bună! Dar ce

se întâmplă în anii secetoși? Unde a fost pământul arat tot deauna numai de o palmă, iute se găte umezeala puțină câtă a fost! Multă nu a putut fi, căci apa din ploii s'a scurs în pământ numai cam până unde a fost arat, mai în jos puțină răzbate, fiind acolo îndesat. Nefiind umezeală destulă în pătura arată (groasă numai de o palmă), vedem numai că bucatele tînjesc prea curînd pe zile de secetă, fie aceea cît de scurtă. Paguba se vede apoi la seceră! — Această pagubă se putea ocoli, dacă ar fi fost arat pământul mai adînc, cu un an, cu doi, sau trei înaintea de aceea, și anume în toamna după care venea sămănat cucuruz. Dacă în o astfel de toamnă, ar fi fost arat de două sau trei palme de adînc, atunci din zăpada de peste iarnă și din ploii, s'ar fi înmagăzinat în pătura arată de două sau de trei ori atîta umezeală, și cînd primăvara ori vara venea seceta, plantele tot aveau mai mult timp umezeala de lipsă. Bucatele din pământul arat adînc trăiesc cu o săptămînă sau două mai mult în secetă, ca cele din pământul arat numai în față, și de multe ori chiar această una săptămînă le scapă, căci după ea vine ploaia! Ba și dacă au tînjit puțin, dar nu au perit, ca cele din locurile rău arate.

În pământul, care nu a fost arat adînc nici odată, bucatele cele cu rădăcini mai lungi, cum e cucuruzul, sfecelele, trifoiul, luțerna, nu dau roadă destulă nici chiar în anii cu ploaie destulă. Căci la bucate se potrivește zicala „Întînd e te numai cît îți ține țolul“. Astfel bucatele cu rădăcini mai lungi se întind și ele numai până unde le ajunge pământul, până unde e scormonit cu plugul! S'ar duce și mai în jos, dar nu pot, căci pământul e îndesat, rădăcinile îl pot străbate numai mai greu. Și și de l'ar străbate, nu li-i de folos, că acolo nu găsesc ce le trebuie, hrana pregătită pentru a o suga ele. Astfel trebuie să se mulțamească cu puținul, ce-l au! Iar căpătînd mai puțin, nici ele nu pot hrăni din destul planta.

Dar cît de adînc trebuie arat pământul? E destul

dacă se ară la o adîncime de 25 cm. Dar nici așa adînc dintr'odată! Dacă de pildă pămîntul nu a fost arat nici odată mai adînc ca 10 cm, atunci în toamna asta îl ar pe 15 cm. (dar numai dacă samăn la primăvară cucuruz, sfeclă, picioici sau luțernă), apoi colo peste 4 ani îl ar pe 20 cm., și apoi iar peste 4 ani pe 25 cm. Anul acesta ar pe 15 cm, una două holde, pe acelea în cari pun la primăvară cucuruz etc., în anul viitor alte 2 holde în care vine rîndul cucuruzului și așa mai departe. Peste 4 ani am ajuns iar la holda dintii, și acum adîncesc arătura cu 5 cm., făcîndu-o pe 20 cm. (față cu 15 cm. de mai înainte). În felul acesta nu iese pămîntul cel rău deodată și prea mult de-asupra, ci numai puțin și pe rînd!

Cînd se face arătura de toamnă ?

Arătura de toamnă se poate începe prin 1/14 Octobrie, adică două săptămîni înainte de Sf. Paraschiva și poate ținea, pînă te lasă vremea, chiar și prin Ianuarie și Februarie, dacă mai vine ger, ca să degere bruşii și să se mărunțească brazdele și bruşii scoși afară. Nu e bine să se înceapă arătura de toamnă înainte de 1/14 Oct. pentru-că e prea mult pînă la primăvară și prea se îndeasă iară pămîntul!

Vreți să aveți roadă bună ?

Incercați !

Ca să vedeți, dragi plugari, că puteți avea mari foloase după acest lucru, vă rog să încercați, să îndepliniți cît de puțini inși, din îndrumările date aci.

Nu mai prin încercări poți învăța multe lucruri folositoare în plugărie! Cine nu are încredere, nu încerce mult deodată! Inceapă cu puțin și după ce va vedea, că îi e de folos, urmează la viitor cu mai mult!

Indeosebi vă sfătuesc pe voi, cei mai tineri, dintre cetitorii acestor „Spicuri“ ! Eșiți cu plugul la cîmp în hotarul unde vreți să sămănați la primăvară orz sau ovăs

sau mazăriche! Arați o bucată de pământ la capăt sau dealungul, cam loc de o ferdelă sau două; arați apoi încolo numai așa cum ați arat și până acuma! Astfel din pământul acela o parte va fi arată de cu toamnă, o parte nu! — Puteți face arătura cât de brușoasă, lăsați brăși de pământ cât de mari și cât de mulți, că se sfarmă ei până la primăvară! — La primăvară, îndată ce se zvîntă bucată de pământul arat de se poate umbla pe el, prin Martie mergeți și sămănați în ea orz s'au ovăs și apoi grăpați-o! De arat nu se mai ară, că nu e de lipsă! Dacă aveți mașină de sămănat, întâi să grăpați ș'apoi să sămănați cu mașina! — Veți vedea, că într'un pământ la fel de bun și de gras și de gunoit, dacă o bucată a fost arată de cu toamnă, se fac în ea bucate mai multe și mai frumoase, ca în bucată nearată!

După secere apoi scrieți la „Spicuri“ fiecare, cum vi s'a izbîndit lucrul? Unde au fost bucatele mai bune?, în bucată arată de cu toamnă sau în cea ne-arată!!

O O O

Sîrbia mușteriu Austro-Ungariei.

— Un mic popor care își pricepe rosturile lui. —

Di Iorga ne spune undeva, că nu prin slugărnicie față de străinătate se ridică un neam, ci prin cunoștința trebuințelor sale și prin muncă statornică pentru îndeplinirea trebuințelor sale! O națiune nu este tare pentru că o crede cineva tare, nici nu e bună și mîndră pentru-că o crede cineva bună și mîndră, ci fiindcă națiunea aceea se simte tare, bună și mîndră!

Astfel aduce de exemplu pe Bulgari. Prin țara lor (înainte de războiu) trecea o cale ferată, făcută și susținută de străini: Englezi mai cu seamă. Bulgarii s'au gîndit una și bună. Au cuprins cu puterea calea aceasta, a-

(Iorga: Cultură națională și politică națională).

lungînd slujbaşii streini şi înlocuindu-i cu alţii, bulgari. Anglia, prin foile sale, striga în lumea mare că Bulgarii sunt un popor barbar, necinstitor de învoeli! Aceasta o săptămînă. După două săptămîni să fi luat aceleaşi foi engleze, vedeai că se răsîndiseră şi, recunoscînd fiecărui dreptul de a fi el stăpîn pe lucrurile din casa lui, dacă are cu ce şi-le lua, — dădeau acum poporului bulgăresc adevărînta de cinste ce se cuvine unui popor care ştie ce face şi stăruieşte în ceea-ce îşi propune!

Cuvintele dlui Iorga se potrivesc acumă Sîrbiei şi Austro-Ungariei. De vre-o cîţiva ani nu este popor mai urgisit împărăşiei noastre, nici ţară mai duşmănit decît poporul sîrbesc şi Sîrbia. Cu cine era să se încaere Austro-Ungaria în 1908 şi mai anul trecut, decît cu Sîrbia? Pentru cine a pus pe picior de războiu alifia oameni de ai noştri pe cele plaiuri stîlcoase din Bosnia şi Herţegovina? Pentru Sîrbi. Adecă împotriva lor.

Pe Sîrbi nu i durezza nici capul de împărăşia noastră, ci purtau războiu crîncen ba cu turcul, ba cu bulgarul. Işi vedeau, vitejeşte de rosturile lor şi cînd le da mîna, — îşi băteau joc de Austro-Ungaria.

După războiu, adecă după pacea din Bucureşti, Sîrbia a eşit cel puţin de două-ori mai mare decum era înainte de războiu, cu toate uneltirile duşmane ale Austro-Ungariei!

Acum ce credeji că se întîmplă?

Nici mai mult, nici mai puţin, decît că, mărita noastră împărăşie recunoaşte hărnicia şi răbdarea îndărătnică a poporului sîrbesc, îi cere preţinia şi doreşte să încheie cu el o folositoare învoială comercială (de negoş!).

Şi dacă Austro-Ungaria doreşte se tragă mare folos din plănuitul contract comercial, în schimb nici Sîrbia nu se va lăsa fără dobîndă, precum nu s'a lăsat nici înainte de războiu, cînd era mică şi dispreţuită.

Aşa răsplăteşte Dzeu şi vremea, dacă nu azi, mâne,

truda, stăruința și jertfirea ce o aduce un popor pentru treburile sale și fericirea sa!

ȘTIRI ECONOMICE.

Întrebuțarea mașinilor de zburat la treburi industriale. Pîn'acum se credea, că mașinile de zburat ar fi numai niște lucruri de paradă ori de arătare, de comedie, — sau cel mult bune pentru scopuri de șpionat în războaie. Americanii însă au început a le pune și în slujba vieții de toate zilele, luîndu-le folosul la trebuințele lor industriale. Iaca cum :

În Canada este o societate mare de produs electricitate. Ea dă electricitate aproape în toată țara, trimițîndu-o prin zeci de droturi întinse brîu lat din stîlp în stîlp, dela un oraș la altul. Cu puterea electrică trimisă așa prin droturi, dă orașelor lumină și fabricelor putere de lucru. — E o întreprindere uriașă, a cărei pînze de fire de droturi puternice se întind prin aer peste țară în toate părțile.

La atîta năvădeală de droturi, de transformatori, de mici stații reglatoare a curenților, — firește că se mai și strică ici ceva, colea ceva, și mai mulți monteurii (lăcătuși de-ai lor), trebuie să fie tot pe drumuri, alergînd cît cu trenurile, cît cu automobilele pentru a putea cerceta starea rețelei (pînzăturii) de droturi și a repara ce s'ar fi stricat ici ori colea.

Acum societatea asta electrică e cea dintîi întreprindere industrială în lume, care și-a luat în slujba sa pe un bun zburător, pe Towier, ca să-i ducă cu mașina pe sus un monteur și un mehanic, dela un loc la altul, unde e de lipsă pentru a vizita și a repara ce ar fi de ipsisă la firele electrice. Și e foarte mulțumită de isprava lui, căci zburătorul cu mașina sa, îi duce lăcătușii mult mai repede și mai cu puține cheltueli în lungul pînzăturii de droturi, și așa

supravegherea și reparările merg mult mai repede și mai bine.

*

Telegrafie fără drot la trenuri. În America trenurile aproape toate sunt întreprinderi private, nu-s ale statului. Societăți de oameni cu bani se apucă și zidesc linii ferate de colo-colo, și statului îi plătesc numai dare după câștigul ce au.

Aceste trenuri se întrec apoi între sine, a pune la îndemână călătorilor trenurilor cele mai frumoase, mai comode, mai plăcute, mai iuți, și — mai ieftine!

Acum o societate de acestea de tren, și-a înzestrat trenurile cu telegrafie fără drot! Ceva nou de tot și foarte folositor! Pe trenurile noastre dacă te-ai urcat, ești ca în un arest. Nu mai poți da știre lumii despre tine deloc. La stații trenul stă puțin, n'ai răgaz să dai nici o telegramă, și și de ai avea, nu-ți ia decît telegrame ce privesc trenul (că ai perdut ceva sau așa), și ori ce grabă ai avea de a vesti undeva ceva, nu o poți face, decît doar dindu-te undeva jos din tren, și mergînd la posta din oraș, — în vreme ce trenul s'a dus și te-a lăsat.

Pe trenurile Americane din vorbă, acest neajuns va fi înlăturat. Poți telegrafa de acolo de pe tren, unde vrei și ce vrei, căci garile (stațiile) îți prind telegrama cea fără drot, dată de pe tren și ți-o trimit mai departe, unde doarești! Adaugă la asta folosul, că, în acest fel, trenul plecînd din gară, dă nainte pe linie o telegramă că el vine, a ieșit din gara cutare, să afle colo și colo în drum, — și cel din față prinde vestea și știe că dară îi vine un tren în față, — și așa ciocnirile de trenuri vor fi cu totul încunjugurate. — Americanii naibii.

*

România și Rusia, literanțele de petrolu European. De multă vreme o mare companie americană de trimis petrolu, ajunsese a înzestra ea pe Europa cu petrolu de lipsă, avînd ea acolo mult și așa putîndu-l da Europei așa de ieftin, cum nu-l puteau da proprietarii izvoarelor de petrolu din Europa. În Europa mai ales în Ga-

liția (Austria) și în Rusia era petrolu mult, și lumea de aici își lua cît afla.

S'a ivit apoi România, de cîteva zeci de ani, cu petrolu ei. La început cu fintini mai puține și mai simple, dînd puțin, apoi tot desăvîrșindu-se, și ajungînd azi a fi țara cea mai bogată în petrolu în Europa! Ba se spune că nici vestitele izvoare de petrolu ale Americii, nu sunt mai presus de ale României!

Acum să vorbește deja ca de un fapt apropiat, că Germania, care n'are petrolu, și care își aducea petrolu cel mult ce-i trebuiește, dela marea Societate „Standard Oil Comp.“ americană, să își aducă pe viitor petrolu din România și din Rusia, căci îi vine mai bine ca din America. Și așa iaca în curînd vom vedea România ridicîndu-se să țină, în acest negoț cu petrolu, pept cu America, cea care pînă de curînd era atotputernică și în Europa cu petrolu seu.

*

Oameni trecuți de 100 ani După o numărătoare mui nouă, dintre toate țările Europei în Suedia și Norvegia sunt cei mai puțini oameni bătrîni, anume sunt numai 33 oameni trecuți de 100 ani; în Germania sunt 76, Anglia 89, Rusia 95, Austro-Ungaria 171, Franția 212, Spania 410, Serbia 672, România 1070 și Bulgaria 2880.

Se înțelege, ca să trăiasă cineva mult, nu e destul numai să trăiască după regulele sănătății și trebuie să fie și soiul, corpul lui, trainic de fel! Și țara cu aerul ei. hotărești foarte mult. Așa de pildă se vede, că locurile înalte, muntoase, sunt mai prielnice decît șesul; viața cauzică e mai trainică decît cea mongolo-malaeză etc.

Poporul românesc, precum vedem, e unul din popoarele cele mai de viață!

Piața de bucate

după Bursa din Budapesta:

Grîu	Cor.	22—23
Săcară	„	15 ¹ / ₄ —16 ¹ / ₂
Orz	„	13—14
Ovăs	„	14—15
Cucuruz vechiu	„	14—
Cucuruz nou	„	12—12 ¹ / ₂

Piața Orăștiei: Grîu 22—23; Săcară 17—; Cucuruz vechiu 16—17; cucuruz nou 14—15 pentru cîte o maje-metrică (100 kg).